

УДК 504.05

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКОЛОГІЮ В УКРАЇНІ

Я. Галько, група МЕВ 22

В. Махно, викладач

Центральноукраїнський національний технічний університет

У тезах розглядаються проблеми навколишнього середовища в Україні, які виникли внаслідок російського вторгнення на територію нашої держави. За даними Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів, станом на 1 березня 2022 року, за попередніми оцінками, окупанти ведуть бойові дії на території 900 природно-заповідних об'єктів, що охоплюють 12406,6 кв.км, що становить близько третини площі природно-заповідного фонду України.

Однією з найболючіших екологічних втрат є загроза зникнення понад 200 об'єктів Смарагдової мережі – системи природоохоронних територій, які охоплюють майже 3 мільйони гектарів. Ці ділянки, створені в рамках міжнародних ініціатив для збереження європейського біорізноманіття, функціонують у країнах за межами ЄС, зокрема й в Україні. Вони є осередками життя для тисяч видів рослин і тварин, багато з яких не зустрічаються більше ніде у світі.

Однак саме ці унікальні ландшафти стали аренами бойових дій. Незаймані степи, крейдяні схили Донбасу, солончаки й лимани півдня, водно-болотні угіддя Полісся – усе це сьогодні або зруйноване, або перебуває в зоні прямої небезпеки. Окупація лісів і природних територій у Запорізькій, Донецькій, Луганській та Херсонській областях означає не тільки втрату контролю над природними ресурсами, а й потенційну багаторічну загрозу через заміновані території, нерозірвані боєприпаси та знищену екосистемну структуру.

Реальні масштаби шкоди сьогодні ще неможливо повністю оцінити. Проте очевидно, що спалені ліси, витопані болота, знищені водні екосистеми та хімічне забруднення призвели до загибелі сотень тисяч тварин. Цілі популяції ссавців, птахів, амфібій були втрачені. Тварини з Червоної книги опинилися на межі остаточного зникнення. До того ж війна практично паралізувала зоологічну логістику: за перший квартал 2022 року експорт живих тварин скоротився на 30,6% – зокрема через блокаду морських портів, що була важким ударом по тваринницькому сектору.

Окремої уваги потребує проблема екологічних наслідків від ракетних атак. Протягом перших трьох тижнів повномасштабного вторгнення Росія випустила по Україні майже 900 ракет. Під ударами опинилися не лише військові об'єкти, а й житлові квартали, підприємства, склади, нафтобази. Ракетні вибухи супроводжуються високотемпературним горінням, під час якого утворюються сотні токсичних речовин. Серед них – оксиди сірки, азоту, важкі метали, а також хімічні сполуки, які спричиняють кислотні дощі, змінюють рН ґрунтів, отруюють воду й повітря. При цьому велика частина небезпечних реакцій не піддається аналізу через закритість даних щодо складу боєприпасів.

Кислотні дощі вже впливають на стан лісів, аграрних угідь, а також на здоров'я людей, викликаючи ураження слизових оболонок, захворювання дихальних шляхів і загальні отруєння. З огляду на це, системне документування екологічних злочинів є критично необхідним. Кожен випадок використання зброї має бути зафіксований і проаналізований для подальшого міжнародного переслідування та оцінки впливу на довкілля.

Проте навіть у цих трагічних обставинах Україна не втрачає сили відновлюватися. Звільнені території оживають: відновлюється зелений покрив, повертаються птахи й тварини, місцеві громади розпочинають екологічні ініціативи. І хоча попереду – величезний обсяг роботи, головне завдання полягає у створенні стійкої, екологічно безпечної України.

До відбудови активно долучаються міжнародні партнери. Програма ООН з навколишнього

середовища (ЮНЕП), а також інші міжнародні організації, підтримують очищення забруднених земель, допомагають з моніторингом і створенням бази для екологічного правосуддя. Уряд України, зі свого боку, посилює екологічне законодавство, збільшує фінансування природоохоронних програм та формує нові підходи до збереження біосфери в умовах післявоєнного відновлення.

Майбутнє української природи залежить від рішень, які приймаються вже сьогодні. Це шанс не просто відновити зруйноване, а побудувати країну, в якій людина та природа співіснують гармонійно, а екологічна безпека є частиною національної безпеки.

Список літератури

1. Екодія (Електронний ресурс) - <https://ecoaction.org.ua/pryroda-ta-vijna.html>;
2. Верховна рада України (офіційна веб-сторінка) - <https://zakon.rada.gov.ua/laws>;
3. Злочини проти війни під час війни (Електронний ресурс) - <https://justtalk.com.ua/post/zlochiny-proti-tvarin-pid-chas-vijni>;
4. Ситуація на тваринницьких фермах України під час війни: звіт зоозахисників ГО “Відкриті клітки Україна” (Електронний ресурс) - <https://opencages.com.ua/blog/fermy-ukrajiny-pidchas-vijny>;
5. Все про повітря (Електронний ресурс) - <https://cleanair.org.ua/7669/raketa/>;
6. О. Ігнатенко, К. Шор, Т. Малькова, Р. Гаврилюк, Д. Іванов, Г. Веремійчик (2022). Повоєнне відновлення України: відбудова заради кращого майбутнього, Київ (Електронний посібник) - <https://epl.org.ua/wp-content/uploads/2023/01/post-war-reconstruction-UA3001.pdf>.